

Alkohola aprite 2009.gada 1.ceturksnī

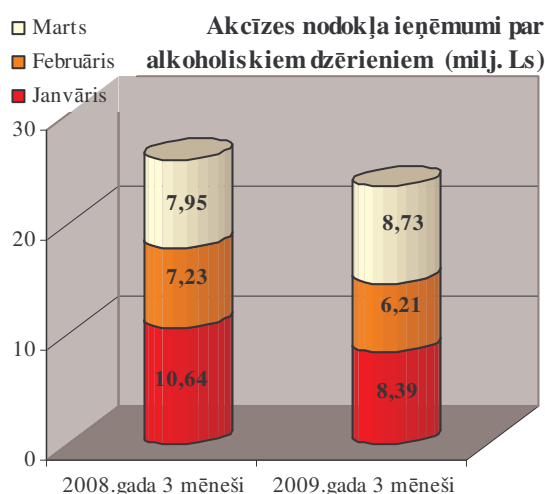
1. Akcīzes nodokļa ieņēmumi par alkoholiskiem dzērieniem

2009.gada pirmajā ceturksnī akcīzes nodokļa ieņēmumi par alkoholu, tai skaitā alu, ir Ls 23,33 milj, kas ir par 2,5 miljoniem latu jeb par 10% mazāk kā pērnā gada pirmajos trīs mēnešos (skatīt *1.pielikumu*).

Akcīzes nodokļa ieņēmumus šī gada trijos mēnešos ietekmēja:

- akcīzes nodokļa likmju kāpumu no 2009.gada 1.februāra par 12% alum, par 33% vīnam un raudzētājiem dzērieniem un par 31% pārējam alkoholam;
- ieviestās obligātās inventarizācijas, kas nodrošina nodokļa likmes starpības summas nomaksu valsts budžetā;
- brīvam apgrozījumam patēriņam izlaisto alkoholisko dzērienu apjomu samazinājums, kas 2009.gada trijos mēnešos ir par 30% mazāk kā 2008.gada attiecīgajā periodā, savukārt alus apjomi samazinājušies par 12%.

1.attēls

Valsts budžeta ieņēmumus šī gada pirmajā ceturksnī papildināja iemaksas, ko alkohola aprītē iesaistītie alkoholisko dzērienu vairumtirgotāji un mazumtirgotāji veikuši, pamatojoties uz veiktajām inventarizācijām, nomaksājot nodokļa likmes starpību starp veco un jauno akcīzes nodokļa likmi. Kopumā alkohola inventarizāciju rezultātā aprēķinātais akcīzes nodoklis ir Ls 3,03 milj., taču inventarizāciju sarakstus un nodokļa starpības aprēķinus VID vēl nav iesnieguši aptuveni 1400 alkoholisko dzērienu mazumtirgotāji.

Akcīzes nodokļa par alkoholu ieņēmumu struktūrā (skatīt *2.pielikumu*) dominējošo īpatsvaru (81%) sastāda ieņēmumi par „spirtotajiem” dzērieniem, ko nodrošina tiem piemērojamā augstā nodokļa likme (skatīt *3.pielikumu*). Turpretī alus, kas kopējos alkohola realizācijas apjomos pat ziemas mēnešos sastāda ap 70%, akcīzes nodokļa ieņēmumu struktūrā nodrošina tikai nepilnus 8% no ieņēmumiem, kas viennozīmīgi saistāms ar krasi zemāko (salīdzinājumā ar citiem dzērienu veidiem ar vienādu alkohola stiprumu) akcīzes nodokļa likmi.

Šī gada sākumā realizētais akcīzes nodokļa likmju palielinājums alkoholiskajiem dzērieniem un kopējā ekonomisko rādītāju lejupslīde ir izraisījusi salīdzinoši strauju alkoholisko dzērienu realizācijas apjomu kritumu, attiecīgi samazinot akcīzes nodokļa ieņēmumus valsts budžetā.

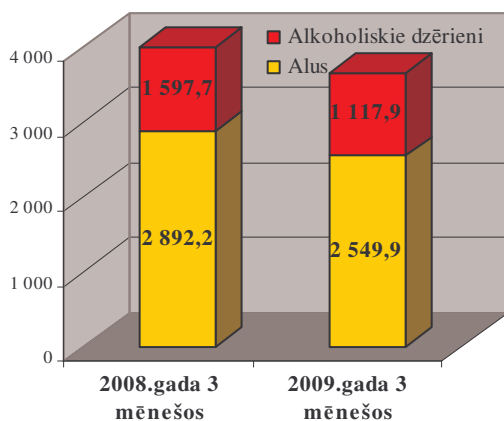
3. Alkoholisko dzērienu izlaišana brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā

2009.gada marta beigās 79 komersantiem bija 93 spēkā esošas licences akcīzes preču noliktavas turētāja darbībai, kas ļauj alkoholiskos dzērienus saņemt un glabāt, piemērojot atlikto akcīzes nodokļa maksāšanu, 55 komersantiem 62 akcīzes preču noliktavā bija tiesības veikt darbības ar alu. Savukārt licences apstiprināta tirgotāja darbībai, kas ļauj saņemt alkoholiskos dzērienus atliktajā nodokļu režīmā no dalībvalsts un pēc akcīzes nodokļa nomaksāšanas, nodarboties ar akcīzes preču vairumtirdzniecību, ir spēkā 5 komersantiem.

Kopš akcīzes nodokļa likmju būtiskā palielinājuma šī gada 1.februārī, ir samazinājušies visi ar alkoholisko dzērienu apriti saistītie rādītāji, attiecīgi samazinot arī akcīzes nodokļa ieņēmumi valsts budžetā.

2.attēls

Brīvā apgrozījumā izlaisti alkoholiskie dzērieni (tūkst. dal)

Alkoholisko dzērienu apjoms, kas laists brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā, un to struktūra, ņemot vērā piemērojamās akcīzes nodokļa likmes, ir vieni no būtiskākajiem rādītājiem, kas vistiešākā veidā ietekmē akcīzes nodokļa ieņēmumus valsts budžetā.

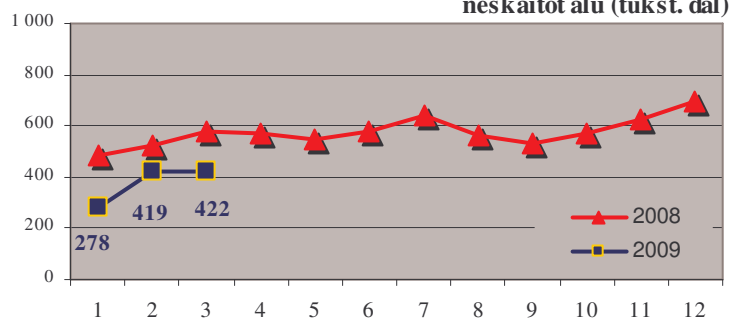
2009.gada pirmajā ceturksnī brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā izlaisti 11,18 milj. litru alkoholisko dzērienu, kas ir par 30% mazāk kā pērnā gada pirmajā ceturksnī, kā arī 25,50 milj. litru alus, kas ir par 12% mazāk kā 2008.gada attiecīgajā periodā.

3.attēls

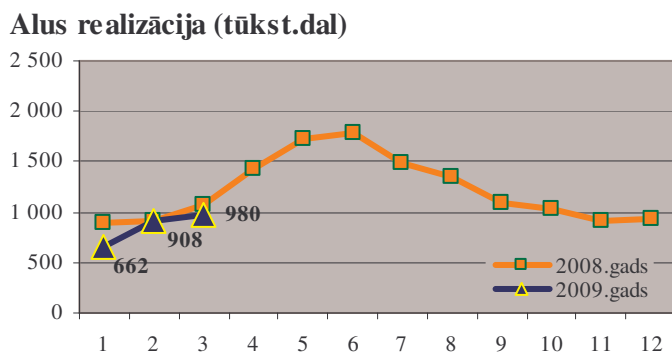
Analizējot brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā izlaistos alkoholisko dzērienu (neskaitot alu) apjomus mēnešu griezumā, jāsecina, ka, lai arī, kopumā šī gada pirmajos trīs mēnešos salīdzinājumā ar pērnā gada vērojams samazinājums, tomēr salīdzinājumā ar šī gada janvāri alkoholisko dzērienu realizācijas apjomi februārī un martā ir palielinājušies.

Populārāko alkoholisko dzērienu nosaukumi šī gada pirmajā ceturksnī redzami 8.pielikumā.

Brīvā apgrozījumā izlaisti alkoholisko dzērieni neskaitot alu (tūkst. dal)

4.attēls

8.pielikumā. Ņemot vērā, ka alus ir izteikti sezonāla prece, var prognozēt, ka vasaras mēnešos alus realizācijas apjomi palielināsies.

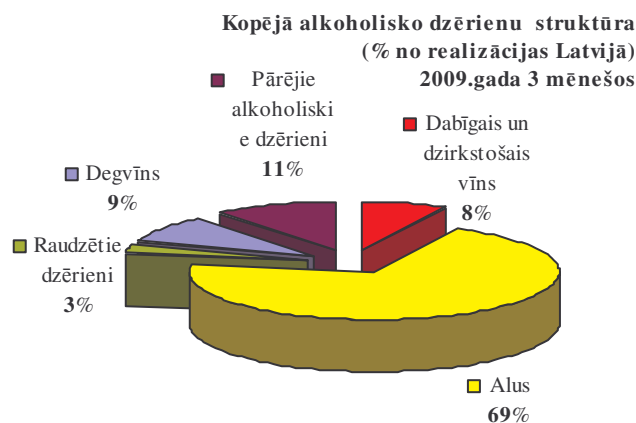
Lai arī 2009.gada pirmajā ceturksnī 69% no valstī realizācijai novirzītajiem alkoholiskajiem dzērieniem ir alus, tomēr būtiski zemās tiem piemērojamās akcīzes nodokļa likmes dēļ, alus apjomu izmaiņas visai minimāli ietekmē akcīzes nodokļa ieņēmumus.

5.attēls

Degvīns un pārējie „spirtotie” alkoholiskie dzērieni kopējā alkohola realizācijā šī gada pirmajā ceturksnī sastāda 20%.

Dabīgie un dzirkstošie vīni aizņem 8% īpatsvara kopējā dzērienu realizācijā, savukārt pārējie raudzētie dzērieni – 3%.

4.pielikuma 2.tabulā ir redzamas precīzas izmaiņas realizācijas apjomos katram alkoholisko dzērienu veidam (izmaiņas alus realizācijas apjomos redzamas 5.pielikumā). Samazinājums realizācijas apjomos šī gada pirmajā ceturksnī pret pērnā gada attiecīgo periodu vērojams joprojām visām alkoholisko dzērienu grupām.

2009.gada marta beigās Latvijā 177 komersantiem bija spēkā esošas licences alkoholisko dzērienu vairumtirdzniecībai, no kuriem 137 veica vairumtirdzniecības darbības ar alkoholiskiem dzērieniem, 115 komersanti veica vairumtirdzniecību ar alu. Savukārt 4822 komersantiem (9658 deklarētās darbības vietas) bija spēkā licences alkoholisko dzērienu mazumtirdzniecībai un 242 licences alus mazumtirdzniecībai, kurās deklarētas 318 darbības vietas.

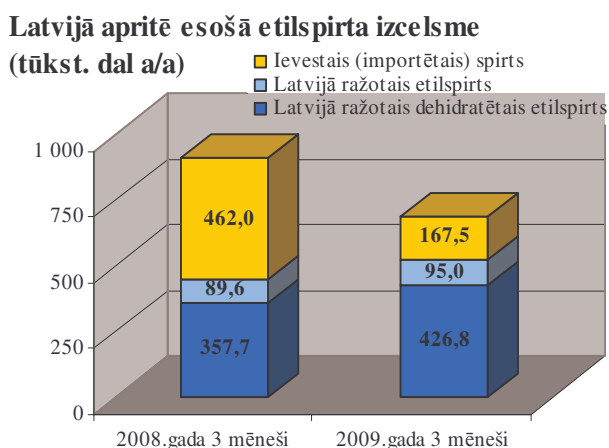
3. Spirta aprite

Kaut arī par spirtu tiešā veidā akcīzes nodokli Latvijas valsts budžetā nemaksā, jo tā aprite pamatā notiek atliktā akcīzes nodokļa maksāšanas režīmā, spirta aprites rādītāju analīze aprites uzraudzības nodrošināšanā ir būtiska tam piemērojamās lielās akcīzes nodokļa likmes dēļ.

Latvijā spirta aprite tiek stingri reglamentēta saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību, kas paredz arī ierobežotu spirta apritē iesaistīto personu loku:

- etilspirta ražošana (tai skaitā arī apstrāde un pārstrāde) Latvijā šobrīd ir atļauta pieciem komersantiem, no kuriem ražošanu šogad veikuši trīs komersanti;
- etilspirta ievēšanu no citām ES dalībvalstīm 2009.gada pirmajos mēnešos veikuši pieci komersanti.

6.attēls

2009.gada pirmajā ceturksnī Latvijā saražoti 521,8 tūkst. dekalitru absolūtā spirta (dal a/a), kas ir par 74,5 tūkst. dal a/a jeb par 17% vairāk kā pērnā gada attiecīgajā periodā.

Etilspirta ražošanas apjomu kāpums Latvijā ir pateicoties citu Eiropas valstu pieprasījumam. Latvijā šī gada pirmajos mēnešos noieta tirgus ir būtiski samazinājies, jo tika lietoti pērnā gada nogalē izveidotie spirta krājumi.

82% no valstī saražotā spirta ir dehidratētais spirts, ko Latvijā ražo divi komersanti. Praktiski viss dehidratētais spirts tūlīt pēc saražošanas tiek izvests uz Vāciju, Poliju, Franciju un Lietuvu.

Lai valstī nodrošinātu pieprasījumu pēc spirta, Latvijā spirts tiek arī ievests – 2009.gada pirmajos trijos mēnešos valstī ievesti 167,5 tūkst. dal a/a etilspirta, kas ir par 64% mazāk kā pērn. Etilspirts Latvijā tika ievests no Vācijas, Nīderlandes, Francijas, Krievijas un Slovākijas un galvenokārt tiek izmantots alkoholisko dzērienu ražošanā.

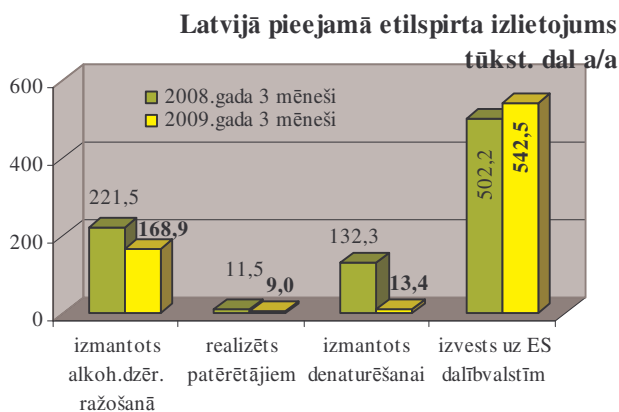
No kopējā 2009.gada pirmajā ceturksnī valstī pieejamā etilspirta apjoma – 807,6 tūkst. dal a/a (krājumi gada sākumā + saražots + ievests):

7.attēls

- **66%** nosūtīti uz citām ES dalībvalstīm, un to apjomi ir par 8% lielāki kā pērn;

- **21%** izmatoti alkoholisko dzērienu ražošanā un šie apjomi salīdzinājumā ar pērnā gadu ir samazinājušies par 24%;

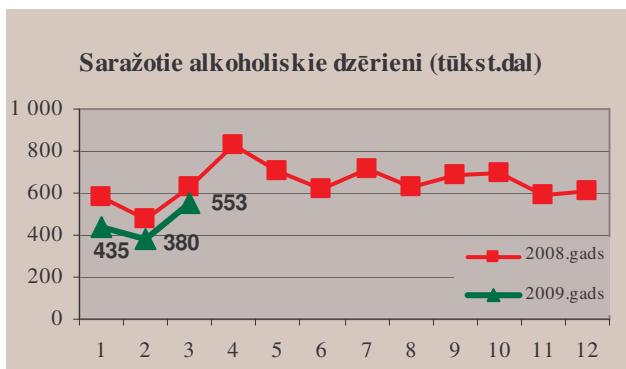
- arī citiem spirta patērētājiem nodotais apjoms ir samazinājies par 22% salīdzinājumā ar pērnā gadu, taču tie ir salīdzinoši nelieli etilspirta apjomi, kas kopējā izlietojumā sastāda **1%**.

4. Alkoholisko dzērienu ražošana

2009.gada marta beigās 19 komersantiem 27 akcīzes preču noliktavās ir atļautas tādas darbības ar alkoholu kā ražošana, apstrāde, pārstrāde un fasēšana. Alkoholisko dzērienu ražošana 2009.gada pirmajā ceturksnī veikta 15 akcīzes preču noliktavās, kurās saražoti 13,68 milj. litru alkoholisko dzērienu.

8.attēls

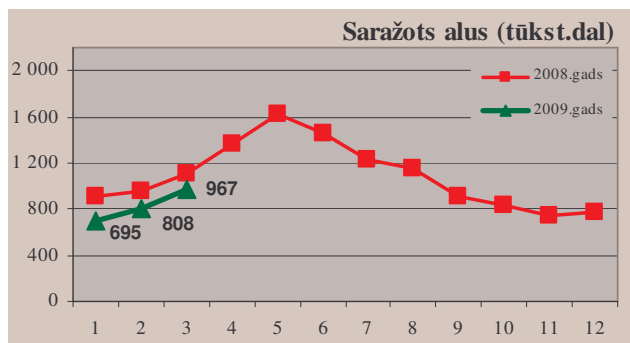
citām ES dalībvalstīm.

Latvijā ražoto dzērienu sortimentā (neskaitot alu) šī gada pirmajā ceturksnī kā ierasts dominē degvīns – (saražoti 895 tūkst. dal) sastādot 66% saražoto dzērienu struktūrā. Kaut arī vairāk kā puse (72%) no Latvijā saražotā degvīna tiek izvests no valsts (galvenokārt uz ASV, Vācijas un Kanādu), degvīns no valstī ražoto dzērienu sortimenta joprojām ir populārākais dzērienu veids arī Latvijas patērētājiem.

Alkoholiskie kokteiļi saražoto dzērienu sortimentā sastāda 13%, kas ir 177 tūkst. dal, un lielākoties arī tiek patērēti Latvijā. Savukārt raudzētie dzērieni ieņem stabilu vietu (6% īpatsvara) Latvijā ražoto dzērienu sortimentā, šī gada pirmajā ceturksnī saražoti 86 tūkst. dal raudzēto dzērienu, 68% no saražotā apjoma izvesti uz ārvalstīm.

Alus ražošana 2009.gada pirmajā ceturksnī veikta 15 akcīzes preču noliktavās, komersanti pirmajos trijos mēnešos kopumā saražojusi 24,70 milj. litru alus, kas ir par 17% mazāk kā pērnā gada attiecīgajā periodā (skat. 5.pielikumu).

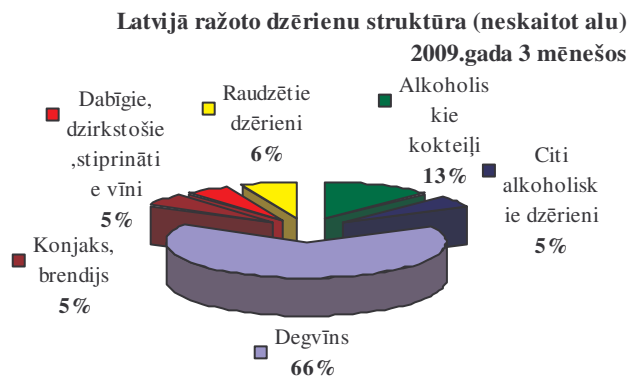
10.attēls

2009.gada pirmajā ceturksnī Latvijā kopumā saražoti 1368 tūkst. dal **alkoholisko dzērienu (neskaitot alu)**, kas ir par 19% mazāk kā 2008.gada attiecīgajā periodā.

No valstī saražotajiem alkoholiskajiem dzērieniem 2009.gada pirmajā ceturksnī 39% realizēti Latvijā, 35% eksportēti (pamatā uz ASV un Kanādu) un 20% izvesti uz

9.attēls

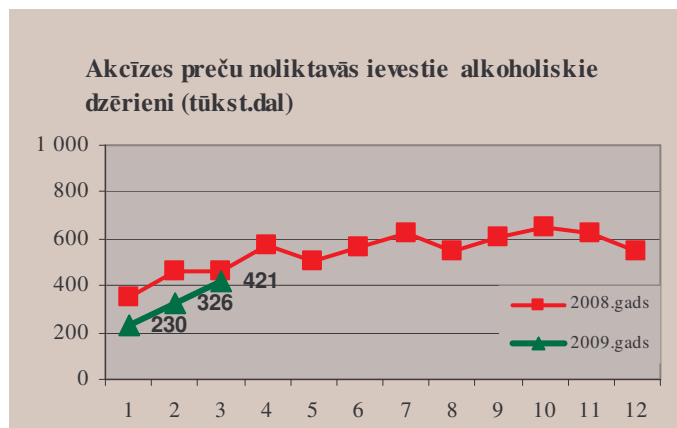

87% no saražotā alus tiek realizēts Latvijā un tā vidējais stiprums ir 5,6 tilpumprocenti. Šī gada pirmajā ceturksnī realizācijai Latvijā tika nodoti 21,59 milj. litru alus, kas ir par 9% mazāk kā pērnā gada pirmajā ceturksnī.

No Latvijas izvesti 5% no valstī saražotā alus, pie tam 92% no izvestā apjoma – uz Lietuvu un Igauniju.

5. Alkoholisko dzērienu ieviešana Latvijā

11.attēls

2009.gada pirmajā ceturksnī akcīzes preču noliktavās Latvijā kopumā no ES dalībvalstīm un trešajām valstīm ievesti 977 tūkst. dal **alkoholisko dzērienu (neskaitot alu)**, kas ir par 23% mazāk kā pērnā gada pirmajā ceturksnī (skat. 4.pielikuma 1.2.tabulu).

Vairāk kā puse (56%) no akcīzes preču noliktavās ievestā alkohola (neskaitot alu) ir dabīgais vīns, lai arī no trešajām valstīm kā

ierasti ievestā alkohola sortimentā dominē stiprie alkoholiskie dzērieni. 60% no akcīzes preču noliktavās ievestajiem ārvalstīs ražotajiem dzērieniem tiek izlaisti brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā, pārējais atliktā akcīzes nodokļa maksāšanas režīmā tiek nosūtīts uz citām dalībvalstīm vai eksportēts.

Brīvā apgrozījumā patēriņam Latvijā 2009.gada pirmajā ceturksnī izlaisti 584 tūkst. dal ievesto/importēto alkoholisko dzērienu, kas ir par 30% mazāk kā pērnā gada attiecīgajā periodā (skat. 4.pielikuma 1.2.tabulu), kas saistīts ar kopējo alkohola realizācijas apjomu samazinājumu.

12.attēls

No citām valstīm Latvijā **alus** tiek ievests salīdzinoši nelielos apjomos, kas pamatā saistīts ar to, ka Latvijā priekšroka tiek dota vietējā ražojuma alum.

2009.gada pirmajā ceturksnī Latvijā ievesti 400 tūkst. dal alus, kas ir par 40% mazāk kā pērnā gada attiecīgajā periodā, atbilstoši ievestā alus realizācijas apjomu samazinājumam Latvijas tirgū (skatīt 5.pielikumu).

No citām ES dalībvalstīm un trešajām valstīm ievestā alus realizācijas apjomi Latvijā sastāda tikai 15% no kopējā Latvijā realizētā alus apjoma. Šogad ievestais alus Latvijas patērētājiem ir par 27% mazāk pieejams kā pērn attiecīgajā periodā.

